

RAZGOVOR Fra Miljenko Stojić, vicepostulator postupka

razgovarao: Željko PRIMORAC

Nemoguće je pisati o stratištima hrvatskog naroda iz vremena Drugog svjetskoga rata i poraća, te istraživati sudbinu brojnih hrvatskih civila, vojnika i svećenika u tom razdoblju, a da pritom ne spomenete fra Miljenka Stojića. Ovaj samozatajni hercegovački franjevac već godinama neumorno obilazi hrvatska brda i doline u potrazi za svojom stradalom subraćom, ali i u potrazi za brojnim tragičnim, nikad do kraja ispričanim sudbinama. U svom radu susretao se sa svim mogućim opstrukcijama i preprekama, pa ipak, do danas nije odustao. Što ga više napadaju i opstruiraju, to je neumorniji i agilniji - kao kakvog duha možete ga sresti u svim krajevima BiH i Hrvatske u potrazi za istinom o tragično stradalom narodu. S fra Miljenkom Stojićem, znanstvenikom, novinarom, književnikom i istraživačem razgovarali smo u povodu obilježavanja 70. obljetnice stradanja hercegovačkih franjevaca i prikazivanja filma "Iz mržnje prema vjeri".

■ Fra Miljenko, iza Vas je uspješno obilježena 70. obljetnica jugokomunističkog ubojstva hercegovačkih franjevaca, ali i promocija filma "In odium fidei - Iz mržnje prema vjeri". Stječe se dojam kako je i javnost, napokon, više zainteresirana za istraživanje činjenica o pobijenoj hrvatskom puku za vrijeme i nakon Drugog svjetskog rata?

Javnost je još od tih nesretnih događaja bila zainteresirana saznati što se dogodilo, ali joj nitko to nije dopuštao. Padom jugokomunizma mislili smo da će se to dogoditi. Nažalost, procesi u društvu krenuli su drugim tijekom, što zahvaljujući žilavosti starih struktura, što zahvaljujući pomoći onih koji su ih čitavo vrijeme branili i štitali. I tako smo dobili demokraciju na kapaljku. Glede hrvatskoga naroda, najgore je stanje u BiH. Zakulisna središta moći najprije su sve učinila da ga bude što više protjerano s njegovih ognjišta, a nakon toga zajedno sa starijima strukturama, čine sve da tako i ostanu. Pogledajmo samo malo oko sebe. Starih struktura nema tamo gdje se radi o dobrobiti hrvatskoga puka, a ima ih tamo gdje se radi o njegovoj propasti. To se događa zbog toga što one umjesto domo-

Zbog medijske okupacije i okupacije naših znanstvenika, to vrijeme se ne proučava na pravi način niti se o njemu govori. Nastoji se zadržati jugokomunistička istina: fašisti - bezgrješni jugokomunisti. U protivnom bi se, recimo, HAZU oglašavala glede različitih društvenih pitanja

Očito će biti nužna lustracija i u redovima Crkve. Dok se to ne dogodi, snage izvan Crkve pomoću njezinih nelustriranih kadrova nastojat će i dalje upravljati procesima u njezinom okrilju. A to je onda izravno miješanje države u život Crkve, pa bi bilo nužno i da država bude odijeljena od Crkve

ljublja gaje otuđeni internacionalizam, ili drukčije rečeno, nije važno što se događa, važno je neka je meni dobro. I 70. obljetnica jugokomunističkog ubojstva hercegovačkih franjevaca i film "In odium fidei - Iz mržnje prema vjeri" pokazali su da puk zna što se dogodilo i da želi da istina prodre na svjetlo dana. Zbog toga su skupovi i projekcije bili itekako posjećeni i zbog toga se o tome neprestano govori u toplini obiteljskog doma.

■ Čini li Vam se, kao voditelju Vicepostulature, kako je ipak sazrela klima u društvu za konačno raščišćavanje totalitarne prošlosti i sudionika te iste prošlosti?

Rekosmo, puk je odavno to, ali društveni tijekovi to do sada nisu bili. Međutim, izgleda da se i to mijenja i da je napokon sazrelo vrijeme da se prošlost vrednuje na pravi način i tako konačno zatvori. Oni koji se sada nazivaju antifašistima, krijući kako su se sve do sada nazivali, opiru se da se to dogodi. Kroz dugih mračnih 45 godina ispisivali su svoju totalitarnu istinu i sada bi da tako ostanu do vječnosti. Ali neće ići! Zgrada njihove istine se itekako urušila, unatoč tomu što bi njezini vlasnici, na raznim stranama, htjeli da ona i dalje stoji nauzgor. U svemu tome pomoći će ako se uspijemo i medijski osloboditi. Trenutno smo okupirani. Istinski hrvatski glas stjeran je medijski u kut. No, polako jača i na nama svima je zadatak pomoći mu da što prije, napokon, stupi na društvenu pozornicu. Nemojmo ići crtom relativizma, idimo crtom društvene svjednosti, crtom borbe za svoja prava.

■ Ispred HBK-a i BK BiH imenovani ste dopredsjednikom komisije koja ima zadatak pripremiti jedinstveni hrvatski martirologij. Radili ste na brojnim stratištima u BiH i RH, gdje su veći otpori istraživanju zločina i otkrivanju stratišta?

U konačnici otpori su jednaki na obje strane granice. Ponavljam, radi se o starim strukturama koje panično brane svoju bolju prošlost. Udruženi nastoje zaustaviti vrijeme, iako to nije moguće. U tome im pomažu njihovi potomci i članovi obitelji. Bit će tako sve do onoga trenutka kada napokon bude provedena lustracija u hrvat-

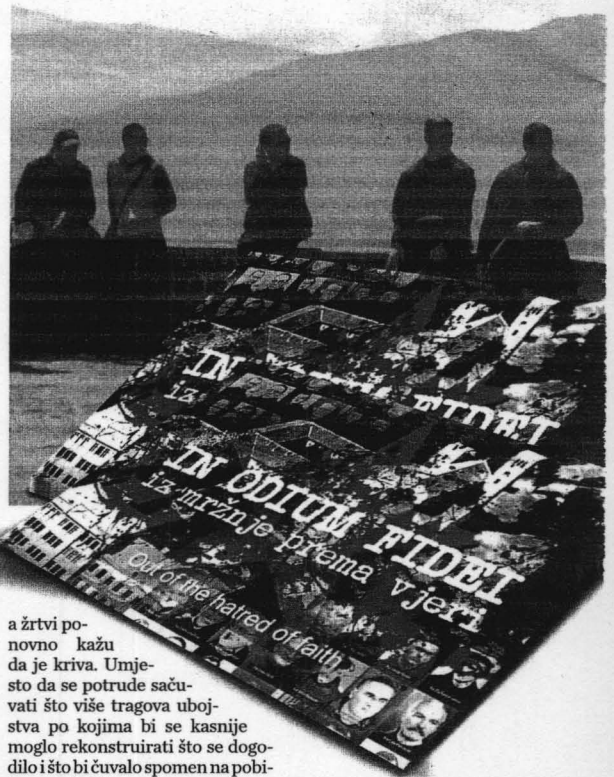
Otpori istraživanju zločina i otkrivanju stratišta iz vremena Drugog svjetskoga rata i poraća jednaki su na obje strane granice. Radi se o starim strukturama koje panično brane svoju bolju prošlost. Udruženi nastoje zaustaviti vrijeme, iako to nije moguće. U tome im pomažu njihovi potomci i članovi obitelji. Bit će tako sve do onoga trenutka kada napokon bude provedena lustracija u hrvatskom narodu

skom narodu. Hrvatska predsjednica Kolinda Grabar Kitarović vidljivo je to počela uklanjanjem biste zločinca Josipa Broza Tita iz Predsjedničkih dvora. Tako je s najvišeg vrha poručeno da je zločinac i da njegovu ostavštinu, duhovnu i materijalnu, treba ukloniti iz naše sredine. To pristalice jugokomunizma izbezumljuje. Moraju stati pred zrcalo i odgovoriti samima sebi, hoće li i dalje tapkati u mraku totalitarizma, ili će izaći na svjetlo demokracije kao i većina hrvatskoga puka. Jedina je razlika između Hrvatske i BiH u tome što u Hrvatskoj ti procesi idu brže, a u BiH sporije. No, nitko to neće uspjeti zaustaviti.

■ Dolazilo je do iznimno žustre konfrontacije s uredom pukovnika Ivana Grujića, koji je ispred Ministarstva branitelja zadužen za grobišta iz vremena Drugog svjetskoga rata i poraća. Posebno je to do izražaja došlo tijekom iskapanja u Sincu i Vrgorcu. Što najviše zamjerate Grujiću i njegovu uredu?

Otkitili su se titulama i hrvatskom puku prodaju priču da se na stručan način odnose prema grobištima i pobijenima u Drugom svjetskom ratu i poraću. Istina je, zapravo, drukčija. Do sada čine sve što je u njihovoj moći da istina što manje izađe na svjetlo dana. Zbog toga grobišta otkopavaju što je moguće brže, ne prikupivši prije toga sve moguće informacije o njima. Time štite provoditelje ubojstva,

POTREB JE LUSTI hrvatske i u Crkvi

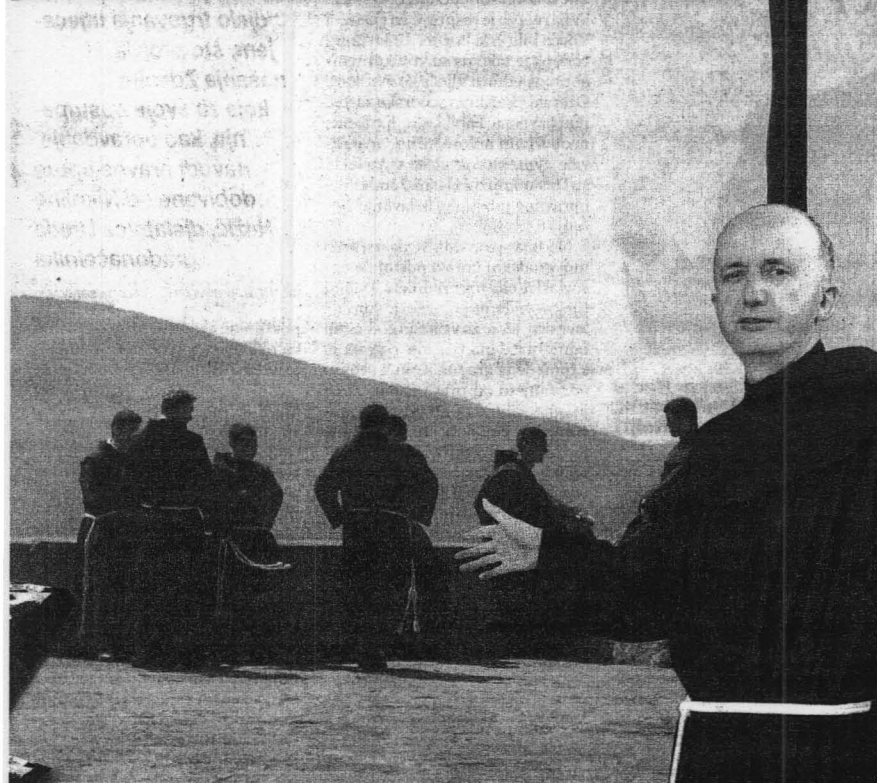
a žrtvi ponovno kažu da je kriva. Umjesto da se potruže sačuvati što više tragova ubojstva po kojima bi se kasnije moglo rekonstruirati što se dogodilo i što bi čuvalo spomen na pobijene, oni njihove posmrtno ostatke jednostavno čupaju iz zemlje i ne trude se razdvojiti tijelo po tijelo. Nakon što to obave, sve jednostavno brzo negdje pokopaju, da se tako ne bi dogodilo da se pobijenima priredi dostojan sprovod i da se dostojno pokopaju. Zbog svega toga bili smo prisiljeni u časopisu "Hrvatska vjernost" objaviti kako bi se sve trebalo provoditi. Da zaključimo. Grujić i njegovi nisu stručni, oni to samo žele biti.

■ Smatrate li greškom ukidanje samostalnog Ureda za obilježavanje komunističkih zločina, tzv. Hebrangovog ureda, i njegovo pripajanje Ministarstvu branitelja?

Malo je reći da je to greška. To je diverzija pod plaštem ovoga i onoga. Smicalicama žele zaustaviti povijest. Ured za nešto tako trebao bi biti neovisan i trebao bi imati dovoljno sredstava

nučeništva "Fra Leo Petrović i 65 subrača"

NA NAM RACIJA U om narodu

da može što prije i na dostojanstven način provesti zadaću zbog koje je ustanovljen. Pripajanjem Ministarstvu branitelja (a što on zapravo ima s njim?), željelo se samo staviti ga pod što čvršći nadzor. Nije ga moguće zaustaviti, ali jest dovesti ga u stanje prividnoga rada, odnosno nerada.

Mogli bismo reći da je to i razumljivo. Da takav Ured radi kako treba, bio bi to proces lustracije u hrvatskom društvu, a on još uvijek nije dopušten iz mnogo razloga. Razna zakulisna središta moći izgubila bi jaku polugu preko koje nastoje rastočiti hrvatsku državu. Pogledajmo samo malo oko sebe. Nisu oni nesposobni, oni zapravo dobro rade svoj posao. S njima na vlasti, hrvatske države sve je manje, a njima je to pravi cilj.

■ **Koliko će vremena trebati da se sustavno istraže sva stra-**

tišta u Hrvatskoj i BiH iz vremena Drugog svjetskog rata i poraća?

Kad bismo imali izvrsne uvjete za istraživanje, trajalo bi to dugo. Rekosmo već kakvi su zapravo ti uvjeti. Međutim, ne bi nas to smjelo obeshrabrili. Spomenuta Komisija, s jedne strane granice, kao i povjerenstva za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugog svjetskog rata i poraća, s druge strane granice, nastali su kao odgovor na sve ove diverzije. Istina se ne smije skrivati.

Svi bismo trebali zavrnuti rukave i pomoći joj da što prije ispliva na površinu. U tu svrhu prikupljamo informacije i svjedočenja o svim tim događajima.

Kada dodu bolja vremena, one će biti dragocjene. Sve je manje onih koji su svemu nazočili ili su čuli od takvih. Nedajmo da istina ispari.

■ **Postoji li u hrvatskom javnom životu svijest o razmjerima stradanja naroda i intelektualne elite po završetku Drugog svjetskog rata?**

Ne postoji u dovoljnoj mjeri. Nije ni čudo. Zbog medijske okupacije i okupacije naših znanstvenika, to vrijeme se ne proučava na pravi način niti se o njemu govori. Nastoji se zadržati jugokomunistička istina: fašisti - bezgrješni jugokomunisti.

Da je stanje drukčije, onda bi se, recimo, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti oglašavala glede različitih pitanja u društvu, ne samo glede Drugog svjetskog rata i poraća. Ali ona šuti, iako bi trebala predstavljati kremu intelektualnih snaga. Nažalost, sva je težina borbe na svjesnim pojedincima. Njihov rad će pokrenuti i druge, pa će tek tada nastati prirodno stanje, da svatko dostojno radi svoj posao.

■ **I ovo pitanje, kao i mnoga druga pitanja iz svjetovnog života, morala je pokrenuti Crkva. Je li to dokaz slabosti i visokog stupnja ispolitiziranosti državnih institucija?**

Imate pravo, dokaz je to slabosti i ispolitiziranosti državnih institucija, te je zato Crkva morala priskočiti, iako to nije njezino prvotno poslanje.

Zaista sanjam o takvim vremenima kada će Crkva moći biti odjeljena od države, kako to neki vole reći. To će biti vremena kada se neće morati baviti ovakvim stvarima, nego samo svojim striktnim poslanjem. No, sve su prilike, da će još mnogo vode proteći do toga. Crkva je i nadalje brana razaranju hrvatskoga društva, i na duhovnom i na materijalnom polju. Ne bi nas trebalo smesti to što ponekad neki u njezinom okrilju znaju poći stranputicom ili se čvrsto drže drukčijeg gledanja na stvarnost. Ne mislim ovdje samo na one starije, mislim i na skroz mlade. Bolest zanošenjem namislama internacionalizma pod ovim i onim vidikom sve jednako pogađa. Očito će biti nužna lustracija i njezinim redovima. Dok se to ne dogodi, snage izvan Crkve pomoću njezinih nelustriranih kadrova nastojat će i dalje upravljati procesima u njezinom okrilju.

A to je onda izravno miješanje države, nazovimo to tako, u život Crkve, pa bi bilo nužno i da država bude odijeljena od Crkve. Zato onim uzvikom da se Crkva odijeli od države,

Sanjam o takvim vremenima kada će Crkva moći biti odijeljena od države, kako to neki vole reći. To će biti vremena kada se neće morati baviti ovakvim stvarima, nego samo svojim poslanjem. No, sve su prilike, da će još mnogo vode proteći do toga. Ona je i dalje brana razaranju hrvatskoga bića

Napokon je sazrelo vrijeme da se prošlost vrednuje na pravi način i tako konačno zatvori. Oni koji se sada nazivaju antifašistima, krijući kako su se sve do sada nazivali, opiru se da se to dogodi. Kroz dugih mračnih 45 godina ispisivali su svoju totalitarnu istinu i sada bi da tako ostane do vječnosti. Istinski hrvatski glas stjeran je medijski u kut

zapravo, samo ju se stavlja u predređen položaj i progoni njezine vjernike. U istinskom demokratskom društvu o tome nije uopće potrebno govoriti, zna se kako stvari stoje.

■ **Kakva je Vaša suradnja s pojedinim državnim institucijama, DORH-om, MUP-om, Zavodom za sudsku medicinu i patologiju, u identifikaciji, pronalazenju i obradi stratišta?**

Ovdje treba spomenuti da su institucije jedno, a pojedinci u njima sasvim neka druga priča. Najmanja je suradnja sa sudskim institucijama s obje strane granice. Iako se ovdje radi o ljudskim posmrtnim ostacima iz nedavne prošlosti, oni se prema svemu odnose kao da se radi o neandertalcima, pa ne treba istraživati po službenoj dužnosti, što se dogodilo i tko je to napravio. Nadajmo se da će napokon na vlast doći oni koji će te institucije, u ime hrvatskoga puka, pitati zbog čega ne rade svoj posao? Nama je to jasno. I oni su premreženi starim jugokomunističkim kadrovima i njihovim sljedbenicima. Kada bi radili kako treba, otkrili bi istinu, a to nije poželjno. Hvala onim pojedincima koji se nisu držali i ne drže se te nametnute šutnje pa nam u okviru svojih mogućnosti pomažu koliko mogu.

■ **Pored rada na ovom iznimno delikatnom poslu, bavite se i književnim radom. Napisali ste desetak zbirki pjesama i romana. Kako pronalazite vrijeme za sve te aktivnosti?**

Ne nastojim nikada u životu naći vrijeme za bilo što. Jednostavno slijedim u sebi glas što bih trebao činiti i onda to nastojim provesti u djelo. Na taj način otpada puno onoga što nam se naizgled čini neizostavnim dijelom našega života. Tako ne gledam TV, osim u rijetkim prilikama zbog nekog posebnoga razloga. Nastojim životu prići, ne kao pasivni promatrač i uživatelj, nego kao aktivni stvaratelj u njegovu okrilju.

Pritom je u svemu odlučujuća ljubav. Ne voliš li ono što radiš, učinci su slabi i upitni, odnosno neprestano nam nedostaje vrijeme. Ljubav u nama stvara i vrijeme, i znanje, i uspjeh. □